

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Трубачева Світлана Едуардівна

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу інновацій та стратегій розвитку освіти
Інститут педагогіки НАПН України, м.Київ, Україна

Розв'язання проблеми проєктування освітнього середовища закладу освіти сьогодні, під час воєнного стану, є надзвичайно актуальним питанням, яке в умовах цифровізації сучасного суспільства трансформується та набуває нових акцентів. Перш за все, важливими у цьому аспекті є завдання забезпечення безпековості освітнього середовища та створення умов для подолання освітніх втрат. Наразі актуальності також набуває питання подальшого розвитку дистанційного навчання, яке є пріоритетним особливо в тих регіонах, де здобувачі освіти не мають доступу до закладів освіти або цей доступ обмежений.

Проєктування освітнього середовища відповідно до Концепції Нової української школи має бути спрямоване на побудову комфортної та безпечної атмосфери для суб'єктів освітнього процесу, яка сприяє їх особистісному розвитку й соціальному становленню. Тому, найбільш принциповою властивістю навчального середовища є його потенційність, створення можливостей для досягнення як найближчих, так і віддалених цілей навчання, якими особистість може скористуватися, відповідно до наявного рівня розвитку діяльності, структури і ієрархії мотивів, ціннісних складників тощо. При цьому цей процес багато в чому залежить від задач, поставлених і розв'язуваних учнем, які залежать від тенденцій його розвитку. Останнє є принциповим для навчальних середовищ, зокрема віртуальних, дистанційних, які мають бути відповідно інтерактивні, динамічні, діяльнісно орієнтовані, нероздільні з кожним із своїх суб'єктів.

Важливим аспектом, який має бути враховано у цьому процесі є психологічні особливості створення віртуального освітнього середовища, які реалізуються на основі принципів розвитку мислеобразів як системи уявлень, таких, як: лабілізація, асоціація, художня репрезентація образів; принцип розвитку партнерської взаємодії: ідентифікація, емпатія, рефлексія; принцип розвитку коактивності, інші аналогічні принципи і методи. З психологічної точки зору освітнє середовище має бути орієнтоване на розвиток особистості, яка самоактуалізується, вільної і активної, відкритої світу і такої, яка приймає цей світ у всій його складності і багатогранності. Особистість, яка знаходиться в активному освітньому середовищі, багатому плідними для розвитку

можливостями, здійснює вибір і йде назустріч тим можливостям, які є для неї найбільш значущими, тобто є суб'єктом власного навчання.

Сучасна дистанційна освіта відбувається переважно у віртуальному освітньому просторі, який передбачає проєктування освітнього середовища з урахуванням новітніх комп'ютерних технологій. Ключовими питаннями, які потребують врахування в процесі проєктування освітнього середовища закладів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання, є: науково-методичне, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, питання ефективної педагогічної взаємодії учасників цього процесу та питання адміністрування [1].

Освітнє середовище закладу освіти розглядається як штучно побудована система, структура та складові якої сприяють досягненню цілей освітнього процесу. Технологія проєктування освітнього середовища полягає у визначенні: мети та концептуальних засад його побудови; системного бачення основних його структурних елементів; чинників впливу на розвиток та реформування цих складників; критеріїв і показників перевірки ефективності розробленого проєкту освітнього середовища, послідовності етапів реалізації цієї технології, зумовленої необхідністю його цілісного оновлення відповідно до загальних трансформаційних змін, які відбуваються в суспільстві.

В умовах воєнного стану пріоритетності набуває завдання створення безпечного освітнього середовища. Безпековість освітнього середовища, це один із критеріїв його якості. До нових вимірів безпеки наразі відносять: наявність в освітньому закладі укриття, безпечного фізичного простору для перебування учнів та працівників під час обстрілів; інформування учнів про правила мінної безпеки; проходження працівниками школи навчань з надання першої невідкладної допомоги; проходження педагогічними працівниками психологічних тренінгів; партнерство з батьками.[1]

Ще одним викликом нашого сьогодення в Україні є значна кількість освітніх втрат, які виникають за рядом об'єктивних причин, пов'язаних із військовими діями. Ці втрати характеризуються у першу чергу прогалинами у знаннях і навичках, які виникають в учнівства під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти і очікуваними результатами навчальних здобутків. Одним із важливих напрямів роботи із подолання цих втрат є підвищення рівня самостійності освітньої діяльності здобувачів освіти, їх навчальної вмотивованості, усвідомленості та активності в освітньому процесі через застосування сучасних інтерактивних технологій в освітньому процесі. [2]

Перед закладами освіти постає низка завдань, а саме: пошук моделі цифровізації освітнього процесу; розвиток інформаційно-технологічної інфраструктури закладу; підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в умовах цифрових технологій для підвищення якості й ефективності навчання; створення нових форм освітнього контенту; організація системи відкритої дистанційної освіти; налагодження ефективної комунікації усіх учасників освітнього процесу в мережевому середовищі. В умовах цифрової трансформації освітнього процесу також виникає необхідність підвищення рівня

цифрової компетентності його учасників. Під контроль виносяться питання технічної безпеки та технічної грамотності, інформаційної грамотності, сформованість критичного мислення, уміння комунікувати в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпраця, навчання і самонавчання.

Список літератури

1. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор. ; за заг. ред. О.М.Топузова; укл. М. В. Головка. Київ: Педагогічна думка. 2021. 192 с.
2. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор. ; за загальною редакцією О. М. Топузова ; укл. М. В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2023. 256 с.